

(א) [לקמן ק"א]. שבעות מה: (ב) ל"ל טוב ואפילו. יע"צ וע"י רש"י.

הגהות הב"ח

(א) במשנה לתרש אחריה יתרוש: (ב) רש"י ד"ה שכי' וד"ה אכל ה"ל: (ג) ד"ה ומהדר וכו' ובטובו הו"א וה"י: (ד) הו"ו ד"ה נקטת וכו' דכה"י נמי איירי הבא ועוד: (ה) ד"ה פרדסי' וכו' ועוד י"ל. י"ב וברש"י המוכר [את] הבית דמו המוס' פירוש זה: (ו) תוס' ד"ה המקבל וכו' ובגמרא דקאמר האי אמר בעינא דמימין:

הגהות הגר"א

[א] גבי' תחוק. י"ב גירסת ר"ח לחוק ע"ך. בעל העיטור וע"י תוס' ולשון שני פ"ח כ"ו: [ב] רש"י ד"ה והוא דקני. מבי ט"ו. י"ב ורמ"ב מפרשים אפי' לא אהדריה וע"י רש"י הג"א: [ג] שם ד"ה ומהדר. ובטובו ט"ו. י"ב ר"ל שאינו יכול לתקן: [ד] שם ד"ה כל דבעי אפי' ט"ו. י"ב ורמב"ם פ"י אפי' אינו שלו:

השואל את הפרה פרק שמיני בבא מציעא ק"ג.

שכיר צומו נשבע ונוטל. אם ציוס שיאל ממלאכתו מצעו נשבע שלא קיבל ונוטל שזה אחד מן הנשבעים ונוטלין האמורים במסכת שבעות (דף מד): שתקנו לו חכמים דסקלוה לשבעה מצעל הבית ושדויה אשכיר משום דבעל הבית טרוד בפועליו וכסבור שתמן לזה כשתן לחצירו: (י) אכל בעלמא אפי' ציוס זמנו נאמן לומר פרעתין כזר ובשבעות היתם שהטילו חכמים על מי שאינו מודה במקלפת: וכתב ליה. משכיר לשוכר שטרף שהשכירה לו לעשר שנים ולא נכתב בשטר זמן ולאחר זמן זא לפני ז"ד ואמר כבר דרת זה חמש שנים וזה אמר לא דרתי אלא שלש: מהימן. בעל הבית דקרקע בחזקת בעליה עומדת על כל דבר ספק הצא לפנינו: סברא. שוכר: דלא תחוק. כה. ללא תימא לקומה היא צדי ולא שתוכל למצוה עשר שנים לעולם: שואל אדם בטובו לעולם. אם ראה אדם כלי לחצירו ואמר השאילני בטובו וא"ל הן שאלו לו לעולם כל זמן שהוא ראוי למלאכה דהאי בטובו משמע לן כל זמן שהוא טובו אפילו מחזירו חזר ונוטלו כשיתקן: והוא דקני מנייה. דבעלים אכל לא קני [ב] מבי אהדריה כלתה קנייה דמשיכה ראשונה: ומהדר ליה קסיה. וכשיפחות שלא יהא ראוי יחזיר לו שצריך דהא לאו צממנה יהציה אלא שאלה הואי [ג] ובטובו (י) הוא והאי לאו טוב הוא: פרדיסא. סתמא: רפיק ציה. חד פרדיסא: כל דבעי אפילו [ד] גדול כהנפולא: ואי א"ל פרדיסי. רפיק ציה כל פרדיסי דאית ליה ולא אמרינן תרי פרדיסי הוא דקאמר ליה דאפי' טובא נמי משמע: אושן. השאילני: גרנותא. צאר מיס חיים להשקות שדות: לא צני לה. אם צא לצנותו ולומר עוד שאל לי לעולם זה מעכב עליו ואומר לא השאלתיך אלא אותו ולא כשנעשה אחר: צני לה. והרי היא שאלה לו עד שיסקה כל שדומי: צי גרנותא. אמר לו בלשון הזה השאילני צי גרנותא השאילני מקום לחפור צו צאר קאמר ליה: וצרי ואילו כמה גרנותא בארעיה.

אם לא ימלא כחן יחפור במקום אחר עד דמתרמי ליה מקום הראוי: וצרי למיקני מנייה. מעיקרא ואי לא קנה מנייה דיבורא בעלמא א"ל ומני למהדר ציה: מתני' חייב להעמיד לו ציוס. צימי שכירותו: לא יעשו קטן. השוכר מעכב עליו אי אפשי צבית גדול ואי אפשי צבית קטן: גבי' ואי דאמר ליה ציוס זה. אני משכיר לך: אודא ליה. הלך לו מולו גרם ואמאי חייב להעמיד לו ציוס: וליעמיד ל"ג: מהו דסימא מאי כזה דקאי אגודא דנהרא. שהוא חשוב ואגודא דנהרא הוא דמתני צהדיה שדך צני אדם מקפידין צך אכל ארכו ורצונו לא אמתו צהדיה: קמ"ל. דלכולה מילתא אמתו:

הדרן עלך השואל

המקבל. או צאריסות למחנה ולשליש ולרציע או צמחירות צך וכך כורים לשה: לחרוש אחריו. אחר הקצירה או העקירה כדי להפוך שרשים של עשבים רעים שצו וימותו ולא יחזרו וינמחו לכשתורע: צומרות

נמי צעינא מיצנא התם לפי שעוקר הכל ודש את הכל צמורגינס ומתרחק נקרא הכל תצן: [וע"י מוספות שבת לו: ד"ה פיריה]:

ק"ג.

נקיטת חמש שנין. פ"ח לשון אחד וכן צקונטרס שאין כתוב צשטר לא תחילת השנים ולא סופן והשטר ציד השוכר ואומר משכיר לשוכר כבר דרת ה' שנים ופריך צשטר מלוה מי נאמן לומר פרעתי פלגא ומשני הכא א"ל האי דכתבי לך שטרף כי היכי דלא תחוק פירוש עיקר השטר נכתב צשצילי שלא תאמר לקוח הוא צידי ואין השטר צידך אלא כדי שלא אכחש לך חשבון השנים כמה היו מכל מקום עיקר השטר צשצילי נכתב שצ"י כן יש קול צצמשתתא הוא אכלך אע"פ שהשטר צידך ולשון שני פ"ח וזה לשונו יש אומרים שכתבו צשטר צומן כן וכך שכתבי חצרו של פלוני עשר שנים צך דינריס י' דינריס ככל שנה ואחר ה' נקיטת שכירות חמש שנין כו' ואסיקנא דהשוכר נאמן ובשבעה ומסתברא כי האי פירושא צמראה עכ"ל ולשון זה נראה עיקר חדא דצנחמנות השוכר האומר שפרע השכירות איירי נמי לעיל מנייה צסמון ומשמע דצכהי נמי איירי (י) ועוד דהשתא לא ניהא טפי מה שאמר צמסקנא שלא נעשה השטר לגוצינא אלא כדי שלא יחזיק השוכר לפני זה השטר ישנו ציד המשכיר: שואל אדם בטובו. צערך צערך שואל מפרש בטובו צטובה צמחוק השואל להשאיל יכול השואל להשתמש לעולם בכליו של ביה כל פרדיסי דאית ליה. וא"ל דלמך צריש המוכר את הבית (צ"ב דף קא): ושם ד"ה ארעתא ארעתא תרמי משמע ואין לומר דהתם נמי אי אמר ארעאי הוה משמע כולוהו כמו פרדיסי דהא אמר התם צסוף פרק (דף קט): דיקלי יחצו ליה תרי דיקלי ומו לא וי"ל דהיינו דוקא גבי מוכר דאין לנו לומר שמכר כל קרקעותיו אלא הפחות אכל צשאלה אינו מקפיד דמשאל לכל צרכו (י) ועוד י"ל דהתם יד לוקח על התחומה שהמוכר מוחזק והכא יד המשאל על התחומה שהשואל מוחזק וכ"כ לא מקרי שואל מוחזק כיון שסופו להחזיר ואין נשאר צידו כדאמר לעיל קרקע בחזקת בעליה עומדת ואפי' צסוף החדש לא דמי דדוקא קרקע שאין יכול להצניע לשמטו מיד צעלה אזלינן צתר חזקה קמא אכל צמטלטלין אזלינן צתר מאן דתופס השמא היכא דליכא חזקת קרקע כנגדה:

אשכיר בומנו נשבע ונוטל שכיר הוא דרמו רבנן שבעה עליה במשום דבעל הבית טרוד בפועליו אבל בהכא שוכר מהימן בשבעה אמר רבא אמר רב נחמן יהאי מאן דאוגר ליה ביהא לחבריה לעשר שנין וכתב ליה שטרף וא"ל נקיטת חמש שנין מהימן א"ל רב אחא מדפתי לרבינא אלא מעתה אוזפיה מאה זווי בשטרא וא"ל פרעתין פלוגא ה"נ דמהימן א"ל הכי השתא התם שטר לגובינא קאי אם איתא דפרעיה איבעי ליה למכתבא אגביה א"נ מיכתב עליה תברא אבל הכא אמר ליה האי דכתבי לך שטרף כי היכי דלא [א] תחוק עליה אמר רב נחמן יהואל אדם בטובו לעולם אמר רב מרי ברה דבת שמואל יהוא דקני מנייה אמר רב מרי בריה דרב אשי ומהדר ליה קתיה אמר רבא יהאי מאן דאמר ליה לחבריה אושלן מרא למירפק ביה האי פרדיסא רפיק ביה ההוא פרדיסא רפיק ביה כל פרדיסא דבעי פרדיסי רפיק ואזיל כל פרדיסי דאית ליה ומהדר ליה לחבריה רב פפא יהאי מאן דאמר ליה לחבריה אושלן האי גרנותא ונפלה לא בני לה גרנותא ונפלה בני לה בי גרנותא כרי ואזיל כמה גרנותי בארעיה עד דמתרמי ליה וצריך למיקני מנייה: מתני' המשכיר בית לחצירו ונפל חייב להעמיד לו בית היה קטן לא יעשנו גדול גדול לא יעשנו קטן אחד לא יעשנו שנים שנים לא יעשנו אחד לא יפחות מן החלונות ולא יוסיף עליהם אלא מדעת שניהם: גבי' היכי דמי אי דאמר ליה בית זה נפל יאזל ליה אי דאמר ליה בית אתם אחד יאמאי לא יעשנו שנים קטן אמאי לא יעשנו גדול אמר ריש לקיש דאמר ליה בית שאני משכיר לך מדת ארכו כך וכך אי הכי מאי למימרא אלא כי אתא רבין אמר ריש לקיש דאמר ליה בית כזה אני משכיר לך ואכתבי מאי למימרא ילא צריכא דקאי אגודא דנהרא מהו דתימא מאי כזה דקאי אגודא דנהרא קמ"ל:

הדרן עלך השואל

המקבל שדה מחבירו במקום שנהגו לקצור יקצור לעקור יעקור לחרוש (א) אחריו יחרוש הכל כמנהג המדינה כשם שחולקין בתבואה כך חולקין בתבן ובקש כשם שחולקין ביין כך חולקין בזמורות

ואתו שנשאר צקרקע אין (שמות ה) לקושש קש לתצן שהיו מלקטים צשדות הקש הנשאר שם תחת התצן כי התצן כבר הוליכוהו הבעלים איש לביתו וכן אמרינן צפרק שואל (שבת דף קא): צשלמא קש משכחת לה צמחוצר אלא תצן צמחוצר היכי משכחת לה וצגמרא דקאמר (י) צעינא דתיתצן ארעאי הוה ליה למימר דתתקש אלא משום שרגילות הוא לעשות אשפה מן התצן ולצל השדה ולהכי קאמר דתיתצן כלומר שיהא הקש צמקום הצל העושין מן התצן והא דקאמר נמי צעינא מיצנא התם לפי שעוקר הכל ודש את הכל צמורגינס ומתרחק נקרא הכל תצן: [וע"י מוספות שבת לו: ד"ה פיריה]:

ואזל

עין משפט נר מצוה

קב א ב מ"י פ"ח מהל' שכירות הל' ו סמג ע"ש ט"ו ע"ש ח"מ ט"ו פט סעיף צ וסעיף ג [וס' עת סעי' ג]: קב ג מ"י שם פ"ח הל' ג וע"י בהשגות וצמ"מ סמג שם טו"ש ע"ש ח"מ ט"ו פט סעיף א: קב ד מ"י שם הלכה ד טו"ש ע"ש סעיף צ: קב ה ו מ"י פ"ח מהל' סאלה ופקדון הלכה ח סמג לאין צו טו"ש ע"ש ח"מ ט"ו פט סעיף ו: קב ו מ"י שם הלכה ז טו"ש ע"ש סעיף ז: קב ז מ"י ל מ מ"י פ"ה מהלכות שכירות הלכה ז סמג ע"ש פט טו"ש ע"ש ח"מ ט"ו פט סעיף צ: קב ח מ"י שם פ"ח מהל' ו סמג שם טו"ש ע"ש ח"מ ט"ו פט סעיף ד: קב ט מ"י שם הלכה י סמג שם טו"ש ע"ש ח"מ ט"ו פט סעיף ב: קב י מ"י שם הלכה יא סמג שם טו"ש ע"ש ח"מ ט"ו פט סעיף ג:

ג א ב ג מ"י פ"ח מהל' שפירות הל' סמג עשין פט טושי"ע ח"מ סי' שט סעף ד:
ד ד ה ו מ"י שם טור ש"ע שם סעף ה':
ה ז ח ט מ"י שם הל' ב טושי"ע שם סעף ג:
ו י מ"י שם הל' ד סמג שם טושי"ע ח"מ סי' שט סעף א':
ז כ מ"י שם טושי"ע שם סעף ב':
ח ל מ מ"י שם ועין גמ"מ טושי"ע שם סעף א':

הגהות הב"ח

(א) גבי מקבלי בריבעתא ואלו איהו: (ב) שם קנים מאי עבידיהו. כ"כ עיין פ' המוכר את הבית ד' ס"ט פ"ש"ס קנים מאי עבידיהו מה זריזים לבני קנים הגדלים בקרקע דקנים סתמא משמע ליה במקום גידולן כמו חילת הקנים קנים המחולקין מפולין שנעמידין תחת הגפנים כדי שיהיו הגפנים וקופין והאשכולות תולין בחור ואלו יתקלקלו בקרקע וקורין להו פאליש"ס (ג) רש"י ד"ה חזילה פאליש"ס. כ"כ בלשון אשכנז משמע גאלי: (ד) תוס' ד"ה בלמא וכו' הוא בגמרא כ"כ פ"י רש"י בסמ"ך. כ"כ פ"י רש"י בסמ"ך.

ואזל הוא ויהיב בריבעא. תימה דהכא משמע דבעל הבית שקיל פחות מן הארץ וכלל דוכתי משמע שהארץ נוטל פחות כדאמרין בני שאלחו (גיטין דף ע"ד): כ"ע ללו תלת ושקלי ריבעא ואת דלי ארבעה ושקיל תילתא ולקמן בפירקין (דף ק:) נמי אמרינן ארץ אומר למחנה ירדתי ובעל הבית אומר לשליש הורדתי משמע שארץ רגיל לטול פחות ולא יומר וי"ל דהכא איירי שהארץ נוטל זרע אבל בכל דוכתי איירי שבעל הבית נוטל זרע או בכרמים ופרדסים שאין ארץ זרע דאיכא אתרא דעבדי הכי דאריסא יהיב צורא ואיכא אתרא דעבדי הכי דמרי ארעא יהיב צורא כדאמר לעיל בסוף חיזהו נשך (דף ע"ד): **בוכרא** ושפתא. פרי"ח חריץ וכן חריץ שך רגילים לעשות סביבות השדה מחוץ לגדר כדאמרין בסוף פרק בית כור (ב"ב דף ק"ט.) ובערוך [ענן ארכנתא] פ"י כפירוש הקונטרס: **בלמא**. פירוש שמירה כמו פיו בלום (בבב"ב דף מ:.) פירוש סגור וכן בולם עלמא בשעת מריבה שילחי כסוי הדס (חולין דף פט.) אבל אולר בלום בלום פרק המקבל (גיטין דף סו. ושם ד"ה בלום) הוא בסמ"ך (ו) כמו עיסה בלומה מעורב בפרק כלל גדול (שבת דף ע"ו:) ואזכרות בלוסין ב"ב (פרשה ט): **מנכה** לו מחבורו. צין בחכירות צין בקבלות איירי כדאמר בגמרא ואלע"ג דמתן לקמן (דף ק"ה) המקבל שדה מחבירו ואכלה חגב אם מנת מדינה היא מנכה לו מחכירותו ולא איירי אלא בחכירות דבקבלות אינו מנכה לו אלא נוטל שלישי או רביעי כמו שהתנה כדפירש לקמן בקונטרס מ"מ הכא בסופא מנכין לו כיון דל"ל בית השלחין דלא איבעי ליה למימר כיון דקאי בגווה מדאמר זו כדאמר בגמרא ש"מ שרובה לומר כל זמן שמהא בית השלחין כמו שהיא עכשיו שיש בה מעין: דאפשר

בזמורות ובקנים ושניהם מספקין את הקנים: **גב' תנא** מקום שנהגו לקצור אינו רשאי לעקור לעקור אינו רשאי לקצור מעכבין זה על זה לקצור אינו רשאי לעקור האי אמר בעינא דרתבן לי ארעאי והאי אמר לא מצינא לעקור אינו רשאי לקצור האי אמר בעינא דתינקר ארעאי והאי אמר בעינא תיבנא ושניהם מעכבין זה על זה למה לי מה טעם קאמר מה טעם לקצור אינו רשאי לעקור לעקור אינו רשאי לקצור משום דשניהם מעכבין זה על זה: לחרוש אחריו יחרוש: פשיטא לא צריכא באתרא דלא מנכשי ואזל איהו ונכיש מהו דתיבנא אמר ליה האי דנכישנא אדעתא דלא כריבנא לה קמ"ל ואי דאיבעי ליה לפרושי ליה: הכל כמנהג המדינה: הכל לאתויי מאי לאתויי הא דת"ר מקום שנהגו להשכיר אילנות על גבי קרקע משכירין מקום שאין נהגו להשכיר אין משכירין מקום שנהגו להשכיר משכירין פשיטא הלא צריכא דכ"ע יהבי בתילתא ואזל איהו ויהביה בריבעא מהו דתיבנא דאמר ליה האי דבצרי לך אדעתא דלא יהיבנא לך באילנות קמ"ל דאיבעי ליה לפרושי ליה: מקום שנהגו שלא להשכיר אין משכירין: פשיטא ולא צריכא דכ"ע מקבלי (ו) בריבעא ואזל איהו וקיבלה בתילתא מהו דתיבנא א"ל האי דטפאי לך אדעתא דיהבת לי באילנות קמ"ל דאיבעי ליה לפרושי ליה: כשם שחולקין בתבואה כך חולקין בתבן ובקש: אמר רב יוסף בבבל נהיגו דלא יהיבי תיבנא לאריסא למאי נפקא מינה דאי איכא איניש דיהיב עין יפה הוא ולא גמרינן מיניה אמר רב יוסף יבוכרא ושפתא וארכבתא וקני דחזירא דבעל הבית גופיה דאריסא כ"ללא דמילתא כל עיקר [ב] בלמא דבעל הבית נטירותא יתירתא דאריסא ואמר רב יוסף בי יאורי: כשם שחולקין ביין כך חולקין בזמורות ובקנים: (ו) קנים מאי עבידתייהו אמרי דבי רבי ינאי קנים המוחלקין שבהן מעמידין את הגפנים: ושניהם מספקין את הקנים: למה לי מה טעם קאמר מה טעם שניהם חולקין בקנים משום דשניהם מספקין את הקנים: **מתני'** המקבל שדה מחבירו והיא בית השלחין או בית האילן יבש המעין ונקצץ האילן אינו מנכה לו מן חבורו ואם אמר לו חבור לי שדה בית השלחין זו או שדה בית האילן זה יבש המעין ונקצץ האילן מנכה לו מן חבורו: **גב'** היכי דמי אילימא דיבש נהרא רבה אמאי אינו מנכה לו מן חבורו (ו) לנימא ליה מכת מדינה היא אמר רב פפא דיבש נהרא זוטא דאמר ליה איבעי

זמורות. הקולוין מן הגפנים: **קנים**. מפרש בגמ' קנים המעמידים את הגפנים שקורין פושי"ל: ושניהם מספקין את הקנים. החדשים בכל שנה שאין על הארץ אלא לעבוד ולשומר אבל שאר דברים על שניהן. וסיפא דמתניתין ליתא אלא בקבלות דאי בחכירות לא שייכא חלוקה: **גב' ושניה מעבדין**. לשנות מן המנהג: **האי אמר**. בעל הקרקע אי אפשרי שמתקור דבעינא דמיתבן ארעאי שיטרוו בה מן הקשין ויהא לה לזבל לזריעתה לשנה הבאה: **והאי אמר**. אם בעל הבית אמר עקור מני האי למימר ליה לא מצינא מיטרת שהקצירה נוחה מן העקירה: **דסינקר**. שתתא נקיה שאינה זריכה לזבל: **בעינא סיבנא**. איני זריך תבן לזריעתו ואי אפשרי שתשאר בקרקע: **שניסן מעבדין** זה על זה למה לי כיון דמתן בתרווייהו אינו רשאי מכלל דזימנין דניחא ליה למר דהכי ולמר דהכי וזימנין איפכא: **משום דשניהם מעבדין**. כלומר מפני ששניהן יש להם טענה לכאן ולכאן: **ואזיל איזו וניש**. צעוד שהתבואה מחוברת ותלש ממנה עשבים רעים אלא שלאחר מכן חזרו וגדלו בהן קצת מהן: **דלא כריבנא ליה**. שלא לחרוש עוד אחריה שהניכוש במקום חרישה שלאחר הקצירה הוא למונע עשבים הרעים: **שנהגו להשכיר אילנות**. עם שדה לכן שיטול הארץ חלקו בפירות האילן אע"פ שאינו טורח בהן שאין זריזין לעבודה: **משכירין**. כלומר מסתמא הן מושכרין: **יהיב בתילתא**. ונתתין קרקעות לאריסין ע"מ שיטלו הן חלק שלישי וארץ שני חלקים: **ואזל איזו ויהיב בריבעא**. שלא יטול הוא אלא רביעי והארץ שלשה חלקים: **דבצרי לך**. שאני נוטל פחות משאר בעלי בתים: **מקבלי בריבעא**. ע"מ ליתן לבעל הקרקע רביעי בתבואה: **בוכרא וטפא וארכבתא וקני דחזירא דבעל הבית**. סביבות השדה עושין חריץ ונתמין העפר על המיזר להגביה סביבותיו ולחצר זמן כשנידש חזר הוא ומוסיף עליו עפר שנית וכן שלישי. ראשון קרי בוכרא והשני טפא לשון קרי דמטפי לה והשלישי קרי ארכבתא: **קני דחזירא**. קנים שנעשים בצרף לארוג בו קוליס או נסרים סביבות השדה: **דבעל הבית**. עליו יליאה זאת לעשות: **חזירא גופיה**. הקוליס שאורגין בו סביב הקנים דאריסא: **עיקר בלמא**. עיקר שמירה שאי אפשר בלא היא: **נטיבא יתירא דאריסא**. עליו להוציא שאינו עושה אלא להקל מעליו שלא יטרך לטרוח כלל בשמירתה: **מרא**. פושי"ל בלע"ז:

(א) גבי הערוך ערך כלס כלמי פ"י סייג לתמוס הפולות.

הגהות הגר"א

[א] גבי דאיבעי כו'. כ"כ ר"ל דה"ג דה"ג מהי אף אם שתק בע"ה. הרמ"ה: [ב] שם בלמא. כ"כ פ"י סייג. לשון הר"ק: [ג] שם מרא חזילה. כ"כ מרא. חזילה. לשון הרמ"ה הקדוה שחופרין בו הארץ. והלוי ששואל בהם העפר ומפרש דכל זה ה"ה בחומר והטור חלק עליו בזה וכן ב"ה ורואיה ממה שמאין על סיפא דמתי' כ"כ פ"י ר"ל בחכירות ופ"י רש"י כ"כ וקמן ק"ה כ"כ במתי' ועין תוס' ד"ה מנכה כו'. מ"מ דלא טור (ומ"מ רבינו בח"מ סי' ש"א ס"ק ב').

לענין רש"י

פרש"י [פ"י ש"ל"ט]. המוכר גפן. פרש"י [פרש"י"ר]. מער. פאלי"א [פאלי"א]. יעד. (כלומר כך שטוחה בעלת דית ארוכה).

נוד למלאות במקום שנהגין ללות צנודות: **אריסא עבדי** בי יאורי. עליו לעשות חריץ משפת הנהר עד סוף השדה חריץ הנהר שכשדולין המים מן הנהר שופכין בחריץין והחריץין מוליכין עד סוף השדה והיא שותה מאיליה: **מוחלקין**. שניטלה קליפתן מחשוף הלצן שעליהן: **שניהם מספקין למה** לי. פשיטא כיון דתנא דלשניהן הן וחולקין בהן ממילא שמעינן דשניהן מספקין את החדשים דאי לא יהיב מעיקרא אמאי פליג ציטנים: **מתני'** צים השלחין. קרקע יבישה דלא דינה צמי הגשמים וממעין שבה משקה אותה: או צים האילן. וצבציל האילן ההוא חביבה על הארץ שנוטל חלק בפירות בלא טורח: **מן חבורו**. אם קיבלה ממנו בחכירות כך וכך כורין לשנה דמעיקרא לא גלי דעתיה דמנשום מעיין או אילן טפי לה בחכירות: **חבור** לי צים השלחין זו או שדה בית השלחין טפי לה וחכרה ממנו: **גב' נהרא רבה**. שהכל משקין ממנו: **נימא** ליה מנכס מדינה היא. ומתן לקמן בפירקין (דף ק"ה) המקבל שדה מחבירו ואכלה חגב או שגדפה אם מכת מדינה היא מנכה מן החכירות: **נהרא זוטא**. אמת המים שהמשיכו מן הנהר הגדול אלל הבקעה להסקות ממנה: משכחת